Akademia Polskiego

MATURA 2027 · POZIOM PODSTAWOWY

Notatka syntetyzująca

Trening z kluczem: metoda z naszego kursu, kryteria CKE i cztery notatki do napisania, w tym dwie z prawdziwych matur.

60–90
wyrazów · 4 pkt

Kryteria CKE
Za co egzaminator przyznaje punkty?

Metoda w 4 krokach
Tak uczymy w kursie

4 ćwiczenia
Z kartą planowania

Klucz
Wzorcowe notatki z komentarzem

Zespół Akademii Polskiego · listopad 2026

ZANIM ZACZNIESZ

Za co egzaminator przyznaje punkty?

Notatka syntetyzująca to zadanie z pierwszej części arkusza („Język polski w użyciu"). Dostajesz dwa teksty, które dotyczą podobnych tematów, a następnie piszesz notatkę na 60–90 wyrazów. Za to zadanie możesz zdobyć maksymalnie 4 punkty: 3 za treść i 1 za poprawność językową.

Kryterium CKE	Co to oznacza w praktyce?
A. Stanowisko każdego autora	Piszesz, co każdy autor **sądzi o temacie notatki.** Robisz to na podstawie najważniejszych informacji z tekstu. Odpowiedź za 3 punkty wymaga „odpowiedniego poziomu uogólnienia": należy zatem wskazać tezę postawioną przez autora, a nie wypisywać przykłady, którymi posługuje się autor.
B. Zestawienie stanowisk	Pokazujesz, co stanowiska obu autorów łączy **albo dzieli** (punkty wspólne, rozbieżne albo różne aspekty tematu). Samo opisanie dwóch tekstów jeden po drugim nie jest zestawieniem.
C. Spójność	Notatka jest logiczną, uporządkowaną całością, a nie zbiorem luźnych zdań.
D. Długość	**60–90 wyrazów.** Jeżeli liczba wyrazów w notatce jest mniejsza niż 60 lub większa niż 90, ostateczna punktacja zostaje pomniejszona o 1 punkt.
Poprawność językowa	Dopuszczalne są dwa błędy językowe, ortograficzne lub interpunkcyjne łącznie. Trzy błędy to 0 pkt. Jeśli za treść masz 0 punktów, za poprawność językową też nie dostaniesz punktu.

Kiedy tracisz punkty za treść?

Treść	Realizacja kryteriów CKE
3 pkt	notatka spełnia kryteria A (z odpowiednim uogólnieniem) + B + C + D
2 pkt	kryteria A, B i C zostały spełnione, ale poziom uogólnienia notatki jest zaburzony albo w spójności są usterki; albo notatka na 3 punkty nie mieści się w 60–90 wyrazach
1 pkt	stanowiska obu autorów zostały przedstawione i notatka jest spójna (mogą występować usterki w spójności), ale **nie dokonano zestawienia stanowisk autorów**; albo notatka na 2 punkty bez zachowanego limitu wyrazów
0 pkt	notatka nie spełnia kryteriów na 1 pkt (albo spełnia je, ale ma złą liczbę wyrazów)

Dwie rzeczy, o których mało kto wie

- **Kompozycja jest dowolna.** Możesz zacząć od zestawienia opinii obu autorów albo od przedstawienia stanowisk każdego z nich. Akapity nie są obowiązkowe.
- **Dysleksja, dysortografia, dysgrafia:** egzaminator nie ocenia ortografii ani interpunkcji. Można popełnić maksymalnie trzy błędy językowe, aby nadal dostać punkt.

Źródło: zasady oceniania CKE, egzamin maturalny z języka polskiego na poziomie podstawowym, maj 2026 (te same kryteria obowiązują od 2023 r.). W latach 2026–2030 egzaminator uznaje zarówno pisownię sprzed 1 stycznia 2026 r., jak i nową, jeśli stosujesz ją konsekwentnie.

METODA Z LEKCJI 1.4 NASZEGO KURSU

Notatka w 4 krokach

Notatka jest prosta, ale łatwo się w niej pogubić, bo pracujesz na dwóch tekstach jednocześnie. Poniższy schemat porządkuje pracę tak, żeby łatwiej było Ci zdobyć punkty.

Wpisz temat nad każdym tekstem 1

Zanim zaczniesz czytać, przepisz temat notatki z polecenia nad tekstem pierwszym i nad tekstem drugim. Masz go wtedy cały czas przed oczami i nie podkreślasz wszystkiego, co wydaje się ciekawe, tylko to, co **dotyczy tematu**.

Czytaj i podkreślaj pod kątem tematu 2

Podkreślaj zdania, w których autor mówi coś o temacie notatki. Lepiej zaznaczyć za dużo niż za mało, będzie z czego wybierać. Na maturze masz tylko długopis: zakreślacza nie wolno używać.

Wybierz najważniejsze informacje 3

Z podkreśleń wybierz: punkt wspólny, stanowisko autora pierwszego, stanowisko autora drugiego i zestawienie, czyli to, co je łączy lub dzieli. Zapisz każde w kilku słowach (kartę planowania znajdziesz na s. 6).

Napisz notatkę i policz wyrazy 4

Każda wybrana przez Ciebie informacja to jedno zdanie, najwyżej dwa. Zredaguj na ich podstawie spójną notatkę, a następnie policz wyrazy. Wyszło za dużo? Usuń powtórzone imię autora (wystarczy nazwisko), drugorzędne fakty i nagromadzone przymiotniki.

Schemat notatki

Punkt wspólny
Jedno ogólne zdanie: o czym są oba teksty.
kryterium B

Tekst pierwszy
Stanowisko autora 1. wobec tematu, opisane Twoimi słowami.
kryterium A

Tekst drugi
Stanowisko autora 2., najlepiej rozpocznij zdanie od „natomiast", „z kolei".
kryterium A

Zestawienie
Co łączy i co dzieli stanowiska.
kryterium B

Parafraza, uogólnienie, synonim

Egzaminator sprawdza, czy rozumiesz stanowisko, a nie czy umiesz przepisać zdanie. Dlatego: **parafrazuj** (mów to samo innymi słowami), **uogólniaj** (zamiast trzech przykładów nazwij myśl, którą ilustrują) i **szukaj synonimów** (nie powtarzaj słów z tekstu). Własna opinia nie daje punktów, a zabiera wyrazy z limitu i sprawia, że odchodzisz od głównego celu zadania.

Zestawienie: podobieństwo i różnica

Najbezpieczniej wskazać w zestawieniu i coś, co autorów łączy, i coś, co ich dzieli: w 2026 r. notatki z samymi różnicami traciły punkty. Pilnuj też, żeby pierwsze i ostatnie zdanie nie mówiły tego samego, bo CKE uznaje to za zaburzony poziom uogólnienia.

Spójność (kryterium C) zapewniają słowa łączące: „natomiast", „z kolei", „oboje", „lecz". Ich listę znajdziesz na s. 5.

PRZYKŁAD Z LEKCJI · MATURA MAJ 2024, ZADANIE 6

Wzorcowa notatka rozpisana na części

Temat: Człowiek wobec upływu czasu.
Teksty: Richard Luecke, „Zarządzanie czasem", i Hanna Gadomska, „Masz wrażenie, że czas płynie za szybko?". Pierwszy tekst pokazuje, że pogoń za oszczędzaniem czasu tylko zwiększa presję. Drugi tłumaczy, od czego zależy nasze odczuwanie czasu i jak można je zmienić.

PUNKT WSPÓLNY
Oba teksty podejmują tematykę upływu czasu, choć ukazują ją z różnych perspektyw.

TEKST 1
Richard Luecke w tekście zwraca uwagę na to, że ludzie poszukują sposobów na szybsze wykonanie różnych czynności, ale działają pod presją czasu, poświęcając go na zarobienie na sprzęty, które go oszczędzają.

TEKST 2
Hanna Gadomska stwierdza natomiast, że dzieciom czas upływa wolniej niż dorosłym, gdyż są wystawione na nowe doświadczenia. Aby „spowolnić" czas, autorka radzi, by próbować nowych rzeczy i ćwiczyć uważność.

ZESTAWIENIE
Luecke uważa, że ludzie nie mają kontroli nad upływem czasu, zaś Gadomska radzi, jak można nim zarządzać.

89 wyrazów

Dlaczego ta notatka dostaje 3 punkty za treść

PUNKT WSPÓLNY	Nazywa temat ogólnie i od razu zapowiada różnicę perspektyw.
TEKST 1 **TEKST 2**	Każde stanowisko jest odtworzone z tekstu, a nie z głowy piszącego (kryterium A).
ZESTAWIENIE	Ostatnie zdanie zestawia stanowiska (kryterium B). CKE w zasadach oceniania podaje właśnie taką różnicę: „niezależność czasu od człowieka" w tekście 1. i „poczucie uzyskania kontroli nad czasem" w tekście 2.
Długość	89 wyrazów, czyli w limicie 60–90 (kryterium D).

Jedno zdanie czy dwa?

Zdanie o Lueckem jest długie. Jeśli długie zdania Ci nie wychodzą, rozbij je na dwa krótsze. Akapity w notatce też są dozwolone, ale nieobowiązkowe: tutaj służą tylko temu, żeby pokazać schemat.

Notatka pochodzi z lekcji 1.4 naszego kursu. Pełne teksty Richarda Lueckiego i Hanny Gadomskiej znajdziesz w arkuszu CKE z maja 2024 r. (s. 4–6) na akademiapolskiego.edu.pl/arkusze.

ŚCIĄGA

Zwroty, które łączą dwa teksty

Spójność to osobne kryterium w ocenie notatki. Poniższe zwroty pomagają płynnie przejść od jednego autora do drugiego i zestawić ich stanowiska bez powtarzania zwrotu „autor pisze".

PUNKT WSPÓLNY

- Oba teksty dotyczą..., choć z różnych perspektyw.
- Oba teksty podejmują tematykę...
- Autorzy obu tekstów zastanawiają się, czy...
- Autorka i autor zgadzają się, że..., ale...

TEKST 1
TEKST 2

- X uważa / twierdzi / przekonuje, że...
- X zwraca uwagę na to, że... / podkreśla, że...
- Według X... / Zdaniem X...
- X opowiada się za... / jest przeciwny...
- Y natomiast... / Z kolei Y... / Inaczej niż X, Y...

ZESTAWIENIE

podobieństwa

- Oboje (obaj, obie) zauważają, że...
- Podobnie jak X, Y...
- Autorów łączy przekonanie, że...

ZESTAWIENIE

rozbieżności

- X uważa, że..., zaś Y...
- X widzi w... szansę, a Y – zagrożenie.
- W przeciwieństwie do X, Y...
- X skupia się na..., Y na...

Jak skrócić notatkę, która ma za dużo wyrazów?

Zamiast	Napisz
Hanna Gadomska... Hanna Gadomska uważa...	Hanna Gadomska... Gadomska uważa... (pełne imię tylko raz)
Autor tekstu pierwszego zwraca uwagę na to, że...	Luecke zauważa, że...
trzy przykłady z tekstu	jedno uogólnienie, które je obejmuje
Szybkie, nowoczesne, coraz doskonalsze urządzenia.	nowoczesne urządzenia

Czego należy unikać?
Unikaj fraz typu „Moim zdaniem...", „Uważam, że...". Notatka ma referować stanowiska autorów, nie przedstawiaj własnej opinii. Zrezygnuj też z cytatów zamiast parafrazy i wyliczania przykładów zamiast zaprezentowania tez autorów.

DO WYDRUKU · UŻYJ PRZY KAŻDYM ĆWICZENIU

Karta planowania notatki

Temat notatki (przepisz z polecenia): .....

PUNKT WSPÓLNY

Temat obu tekstów

O czym pisze każdy z autorów? Nazwij problem ogólnie, jednym zdaniem.

TEKST 1

Stanowisko autora

Co autor sądzi o temacie notatki? Zaprezentuj jego tezę, nie przykłady.

TEKST 2

Stanowisko autora

Co autor sądzi o temacie notatki? Zaprezentuj jego tezę, nie przykłady.

ZESTAWIENIE

Co łączy, co dzieli?

Wpisz co najmniej jeden punkt wspólny albo rozbieżny.

Szkic notatki

Liczba wyrazów: _____

Sprawdź przed oddaniem

- ☐ Każdy autor ma swoje stanowisko wobec tematu (A).
- ☐ Jest zdanie, które zestawia stanowiska (B).
- ☐ Mam 60–90 wyrazów (D).
- ☐ Piszę tezy, nie przykłady. Nie cytuję.
- ☐ Zdania łączą się słowami „natomiast", „oboje" lub „obaj", „lecz" (C).
- ☐ Dbam o ortografię, przecinki i odmianę nazwisk.

Temat: Rola porażki w procesie uczenia się

TEKST 1.

Pozwólmy sobie na błędy

Joanna Rybak · tekst ćwiczeniowy

W szkole błąd zwykle oznacza jedno: gorszą ocenę. Czerwony długopis zaznacza to, co się nie udało, a uczeń szybko się uczy, że najbezpieczniej jest nie ryzykować. Lepiej nie podnieść ręki, niż powiedzieć coś głupiego. Lepiej napisać wypracowanie według sprawdzonego szablonu, niż spróbować własnego pomysłu. W ten sposób szkoła, która ma uczyć, odbiera młodym ludziom najskuteczniejsze narzędzie nauki.

Często zapominamy o tym, że człowiek uczy się przede wszystkim na błędach. Dziecko, które uczy się chodzić, przewraca się setki razy i nikt nie uważa tego za porażkę. Sportowiec wie, że każdy nieudany skok mówi mu coś o technice. Naukowiec traktuje nieudany eksperyment jako wynik, który zawęża pole poszukiwań. Wszystkie te osoby łączy jedno: błąd nie jest dla nich klęską, tylko informacją, która pozwala się rozwijać.

Kto boi się pomyłki, uczy się wolniej, bo unika zadań trudniejszych od tych, które już umie rozwiązać. Kto potrafi znieść porażkę, sięga dalej i szybciej dowiaduje się, gdzie leżą jego granice. Dlatego tak ważne jest, by szkoła i rodzice oswajali młodych z porażką, zamiast ich przed nią chronić. Warto mówić o własnych błędach, nagradzać odwagę, a nie tylko bezbłędny wynik, i dawać szansę na poprawę bez kary.

Porażka boli, ale nie jest końcem nauki, lecz jej najważniejszą częścią.

TEKST 2.

Porażka nie uczy sama

Paweł Nowicki · tekst ćwiczeniowy

Hasło, że na błędach uczymy się najlepiej, powtarzają dziś trenerzy, nauczyciele i autorzy poradników. Jest w nim sporo prawdy, ale tylko połowa. Sama porażka niczego nas nie uczy; uczy dopiero to, co z nią zrobimy.

Uczeń, który dostaje jedynkę ze sprawdzianu i odkłada go do szuflady, nie wie więcej niż przed sprawdzianem. Wie najwyżej, że matematyka nie jest dla niego. Ten sam uczeń, który usiądzie nad błędami, zrozumie, gdzie się pomylił, i rozwiąże podobne zadanie jeszcze raz, zrobi realny postęp. Różnica nie leży w porażce, tylko w analizie, która po niej następuje. A do takiej analizy młody człowiek często potrzebuje pomocy: kogoś, kto pokaże, co poszło źle i jak to naprawić.

Trzeba też pamiętać, że porażki działają różnie w zależności od tego, jak często się zdarzają. Pojedyncze potknięcie może zmobilizować, ale długa seria niepowodzeń zwykle prowadzi do zniechęcenia i przekonania, że wysiłek nie ma sensu. Psychologowie od dawna opisują to zjawisko jako wyuczoną bezradność. Dlatego dobra nauka to nie ciąg porażek, lecz zadania dobrane tak, by uczeń częściej odnosił małe sukcesy, niż ponosił klęski.

Zamiast więc wychwalać porażkę, lepiej uczyć, jak ją rozbierać na części. Błąd jest cenny wtedy, gdy wiemy, dlaczego go popełniliśmy.

Teksty ćwiczeniowe przygotował zespół Akademii Polskiego. Są krótsze niż na maturze (tam razem ok. 1000 wyrazów), a imiona i nazwiska autorów są umowne.

ĆWICZENIE 1 · TWOJA NOTATKA

Napisz notatkę

Polecenie. Na podstawie obu tekstów napisz notatkę syntetyzującą na temat: **rola porażki w procesie uczenia się**. Twoja wypowiedź powinna liczyć 60–90 wyrazów. Uwaga: w ocenie wypowiedzi będzie brana pod uwagę poprawność językowa, ortograficzna i interpunkcyjna.

Liczba wyrazów: _____

Oceń się według kryteriów CKE

A. Czy notatka przedstawia stanowisko każdego autora względem zagadnienia określonego w temacie?	tak / nie
B. Czy w notatce zestawiono stanowiska obu autorów?	tak / nie
C. Czy notatka stanowi logiczną i zorganizowaną całość?	tak / nie
D. Czy notatka liczy 60–90 wyrazów?	tak / nie

Zadanie dodatkowe: znajdź błędy

Ta notatka mieści się w limicie, a mimo to dostałaby najwyżej 1 punkt za treść. Znajdź co najmniej trzy powody. Odpowiedź jest w kluczu.

Tekst Joanny Rybak mówi o tym, że w szkole błąd oznacza gorszą ocenę, a uczniowie boją się podnieść rękę. Autorka pisze, że dziecko uczące się chodzić przewraca się setki razy, a sportowiec uczy się na nieudanych skokach. Uważa, że „porażka boli, ale nie jest końcem nauki". Paweł Nowicki pisze o uczniu, który dostał jedynkę i odłożył sprawdzian do szuflady, a także o wyuczonej bezradności. Według niego błąd jest cenny, gdy wiemy, dlaczego go popełniliśmy.

74 wyrazy

ĆWICZENIE 1 · KLUCZ

Wzorcowa notatka

PUNKT WSPÓLNY

Porażka (błąd) jako część uczenia się. Oboje autorzy mówią, że błąd może być cenną informacją. Podkreślają również ważną rolę dorosłych w oswajaniu z porażkami.

TEKST 1

Błędy to najważniejsze źródło nauki. Strach przed porażką spowalnia rozwój. Trzeba oswajać młodych z porażką, nagradzać odwagę.

TEKST 2

Porażka uczy tylko wtedy, gdy przeanalizujemy błąd (często z pomocą). Seria porażek zniechęca, więc lepiej dawać szansę na małe sukcesy.

ZESTAWIENIE

Rybak mówi, że porażka jest cenna sama w sobie, nie należy przed nią chronić.
Nowicki twierdzi, że cenne są tylko wnioski, a nadmiar porażek szkodzi.

Notatka na 3 punkty za treść

PUNKT WSPÓLNY

Oba teksty dotyczą znaczenia porażki w nauce, choć autorzy oceniają je inaczej.

TEKST 1

Joanna Rybak uważa, że błędy są najważniejszym źródłem wiedzy, a strach przed nimi spowalnia rozwój, dlatego młodych trzeba oswajać z niepowodzeniem.

TEKST 2

Paweł Nowicki twierdzi natomiast, że porażka uczy tylko wtedy, gdy uczeń przeanalizuje błąd, a seria niepowodzeń prowadzi do zniechęcenia.

ZESTAWIENIE

Oboje autorzy widzą zatem w błędzie cenną informację i podkreślają rolę dorosłych w radzeniu sobie z porażkami, ale Rybak docenia porażkę samą w sobie, a Nowicki – wyłącznie wnioski z niej wyciągnięte.

83 wyrazy

Błędy w notatce z zadania dodatkowego

- Brak wskazania punktu wspólnego i zestawienia: nie widać, czym stanowiska się różnią ani co je łączy (kryterium B niespełnione).
- Przykłady zamiast stanowiska: dziecko, sportowiec, jedynka to ilustracje, a nie poglądy autorów. Poziom uogólnienia jest zaburzony.
- Cytat zamiast parafrazy: zdanie przepisane z tekstu nie pokazuje, że rozumiesz stanowisko.
- Mieści się w limicie (74 wyrazy), a mimo to dostałaby najwyżej 1 punkt za treść. Liczba wyrazów to warunek, a nie gwarancja punktów.

Temat: Zapożyczenia z języka angielskiego we współczesnej polszczyźnie

TEKST 1.

Język, który żyje

Agata Lenart · tekst ćwiczeniowy

Co pewien czas wraca ta sama skarga: młodzi ludzie mówią po polsku coraz gorzej, bo co drugie słowo biorą z angielskiego. Zamiast spotkania mają „meeting", zamiast zadania – „taska", a coś żenującego nazywają krótko „cringe". Czy zatem język polski narażony jest na powolne wyginięcie, a anglicyzmy wyprą nasze rodzime słowa? Historia języka polskiego pokazuje, że nie należy się obawiać!

Język polski od zawsze czerpał garściami z innych języków. Z łaciny wzięliśmy szkołę i kościół, z niemieckiego dach i ratusz, z francuskiego bukiet i szofera, z włoskiego pomidora. W XVIII wieku narzekano na modę na francuszczyznę tak samo, jak dziś narzeka się na anglicyzmy. Większość tamtych słów przyjęła się tak dobrze, że nikt już nie pamięta o ich obcym pochodzeniu, a część zniknęła razem z modą, która je przyniosła.

Zapożyczenia pojawiają się tam, gdzie powstają nowe rzeczy i nowe potrzeby. Nie przypadkiem najwięcej anglicyzmów dotyczy dziś technologii, gier i pracy w międzynarodowych firmach. Język, który przyjmuje nowe słowa, nie słabnie, tylko dostosowuje się do świata, w którym żyją jego użytkownicy. Groźny byłby raczej język zamknięty, który nie umie nazwać tego, co nowe.

Nie znaczy to, że wszystko wolno. Inaczej mówimy z przyjaciółmi, inaczej na egzaminie. Ale zamiast walczyć z każdym obcym słowem, lepiej uczyć młodych wyczucia: kiedy zapożyczenie pasuje do sytuacji, a kiedy razi.

TEKST 2.

Nie wszystko trzeba pożyczać

Michał Domański · tekst ćwiczeniowy

Spór o anglicyzmy zwykle przedstawia się jako spór młodych ludzi z purystami, którzy chcieliby zatrzymać język w miejscu, jednak jest to wielkie uproszczenie. W końcu mało kto domaga się dziś wyrzucenia z polszczyzny komputera czy weekendu. Problem zaczyna się wtedy, gdy obce słowo wypiera polskie nie dlatego, że jest potrzebne, ale dlatego, że brzmi modniej.

Kiedy w firmie zamiast „termin" mówi się „deadline", a zamiast „opinia" – „feedback", polszczyzna niczego nie zyskuje. Traci za to precyzję i różnorodność. Polskie słowa mają odcienie znaczeń, które kształtowały się przez stulecia: „uwaga", „ocena" i „rada" to nie to samo, a wszystkie zastępuje jedno modne słowo. Kto korzysta z gotowych zapożyczeń, z czasem przestaje szukać właściwego wyrazu i myśli mniej precyzyjnie.

Warto zauważyć, że nadmiar anglicyzmów tworzy też bariery. Starsza osoba czy ktoś, kto nie zna angielskiego, nie zrozumie pisma albo instrukcji pełnej obcych terminów! Język ma łączyć ludzi, a nie dzielić ich na wtajemniczonych i całą resztę.

Dlatego warto, zanim użyjemy obcego słowa, zatrzymać się na chwilę i sprawdzić, czy nie mamy własnego. Często mamy – i to o niebo lepsze. Zapożyczenie powinno być wyjątkiem uzasadnionym potrzebą, a nie odruchem.

Teksty ćwiczeniowe przygotował zespół Akademii Polskiego. Są krótsze niż na maturze (tam razem ok. 1000 wyrazów), a imiona i nazwiska autorów są umowne.

ĆWICZENIE 2 · TWOJA NOTATKA

Napisz notatkę

Polecenie. Na podstawie obu tekstów napisz notatkę syntetyzującą na temat: **zapożyczenia z języka angielskiego we współczesnej polszczyźnie**. Twoja wypowiedź powinna liczyć 60–90 wyrazów. Uwaga: w ocenie wypowiedzi będzie brana pod uwagę poprawność językowa, ortograficzna i interpunkcyjna.

Najpierw wypełnij kartę planowania (s. 6), potem pisz. Nie zaglądaj do klucza, zanim skończysz.

Liczba wyrazów: _____

Oceń się według kryteriów CKE

A. Czy notatka przedstawia stanowisko każdego autora względem zagadnienia określonego w temacie?	tak / nie
B. Czy w notatce zestawiono stanowiska obu autorów?	tak / nie
C. Czy notatka stanowi logiczną i zorganizowaną całość?	tak / nie
D. Czy notatka liczy 60–90 wyrazów?	tak / nie

ĆWICZENIE 2 · KLUCZ

Wzorcowa notatka

PUNKT WSPÓLNY
Autorzy pokazują, że anglicyzmy występują w dzisiejszej polszczyźnie i uznają, że zapożyczenia uzasadnione potrzebą powinny funkcjonować w języku. Podkreślają również, że w wypowiedziach liczy się świadomy dobór słów do określonej sytuacji.

TEKST 1
Zapożyczanie to naturalny proces, który istnieje w języku od wieków. Anglicyzmy nazywają nowe zjawiska, dlatego nie warto z nimi walczyć, tylko uczyć się wyczucia stylu.

TEKST 2
Modne anglicyzmy wypierają polskie słowa, przez co język traci precyzję, a ludzie bez angielskiego przestają rozumieć. Należy szukać polskich odpowiedników modnych słów.

ZESTAWIENIE
Lenart uważa, że zapożyczenia są przejawem rozwoju języka i nie ma powodu do niepokoju. Domański twierdzi, że ich nadmiar zagraża precyzji i porozumieniu.

Notatka na 3 punkty za treść

PUNKT WSPÓLNY
Oba teksty dotyczą zapożyczeń z angielskiego we współczesnej polszczyźnie.

TEKST 1
Agata Lenart przypomina, że polski zawsze przejmował obce słowa. Autorka uważa, że anglicyzmy pomagają nazywać nowe zjawiska, dlatego zamiast z nimi walczyć, trzeba uczyć wyczucia stylu.

TEKST 2
Michał Domański twierdzi natomiast, że modne zapożyczenia wypierające polskie wyrazy odbierają językowi precyzję i utrudniają porozumienie.

ZESTAWIENIE
Oboje autorzy akceptują słowa potrzebne i zalecają świadomy wybór, lecz Lenart widzi w anglicyzmach naturalny rozwój, a Domański – zagrożenie.

70 wyrazów

Twoja notatka może wyglądać inaczej

Kompozycja jest dowolna. Jeśli inaczej nazwiesz punkt wspólny albo wskażesz inną różnicę, która wynika z tekstów, egzaminator również ją uzna. Sprawdź tylko, czy notatka zawiera wszystkie cztery elementy i ma 60–90 wyrazów.

ĆWICZENIE 3 · PRAWDZIWE ZADANIE CKE

Matura maj 2025, zadanie 5

Teksty: Carl Sagan, „Błękitna kropka” (fragment); Marta Trepczyńska, „Ziemia 2.0 – poszukiwania nadal trwają”. Arkusz pobierzesz z naszej strony z arkuszami: akademiapolskiego.edu.pl/arkusze (sekcja „Matura z polskiego maj 2025”).

Polecenie. Na podstawie obu tekstów napisz notatkę syntetyzującą na temat: **odkrywanie kosmosu jako potrzeba człowieka**. Twoja wypowiedź powinna liczyć 60–90 wyrazów. Uwaga: w ocenie wypowiedzi będzie brana pod uwagę poprawność językowa, ortograficzna i interpunkcyjna.

Polecenie przepisane z arkusza CKE. Najpierw przeczytaj teksty w arkuszu i wypełnij kartę planowania.

PUNKT WSPÓLNY

Temat obu tekstów

O czym pisze każdy z autorów? Nazwij problem ogólnie, jednym zdaniem.

TEKST 1

Stanowisko autora

Co autor sądzi o temacie notatki? Zaprezentuj jego tezę, nie przykłady.

TEKST 2

Stanowisko autora

Co autor sądzi o temacie notatki? Zaprezentuj jego tezę, nie przykłady.

ZESTAWIENIE

Co łączy, co dzieli?

Wpisz co najmniej jeden punkt wspólny albo rozbieżny.

Liczba wyrazów: _____

ĆWICZENIE 3 · KLUCZ WEDŁUG ZASAD OCENIANIA CKE

Co musiało się znaleźć w notatce

TEKST 1

stanowisko

Potrzeba odkrywania kosmosu wynika z naturalnej ciekawości człowieka.

TEKST 2

stanowisko

Potrzeba odkrywania kosmosu wynika z konieczności znalezienia planety nadającej się do zamieszkania przez ludzi.

ZESTAWIENIE

punkty wspólne, np.

- ciekawość jako motywacja do odkrywania kosmosu
- chęć zbadania warunków w kosmosie
- istnienie ograniczeń w odkrywaniu kosmosu

ZESTAWIENIE

punkty rozbieżne, np.

- tekst 1.: potrzeba odkrywania kosmosu wynika z natury człowieka; tekst 2.: z konieczności zapewnienia ludzkości przetrwania
- tekst 1.: ograniczenia finansowe dotyczące wysyłania ludzi w kosmos; tekst 2.: niesprzyjające warunki do życia / ograniczenia fizyczne człowieka

Przykładowa odpowiedź oceniona przez CKE na 3 punkty za treść

Oba teksty dotyczą eksploracji kosmosu i zagadnienia, dlaczego ludzkość się tym zajmuje. Sagan w swoim tekście wyraża pogląd, że ludzie odkrywają wszechświat z wrodzonej ciekawości i chęci poszukiwania życia poza Ziemią. Zwraca jednak uwagę na to, że koszt wypraw kosmicznych jest istotnym ograniczeniem. Autorka drugiego tekstu koncentruje się na zagadnieniu kolonizacji planet istotnym dla przetrwania ludzkości. Według niej realizację tego celu ograniczają warunki panujące na innych planetach.

67 wyrazów według CKE

Stanowiska, punkty wspólne i rozbieżne oraz przykładową odpowiedź cytujemy z zasad oceniania CKE (maj 2025). Wystarczy jeden trafny punkt wspólny albo rozbieżny, nie wszystkie.

Porównaj ze swoją notatką

Zaznacz w swojej notatce cztery elementy, o których wspomniano na stronie trzeciej w tym pliku. Jeśli brakuje Ci zdania zestawiającego stanowiska, to właśnie tam najczęściej uciekają punkty: notatka z samymi stanowiskami dostaje najwyżej 1 punkt za treść.

ĆWICZENIE 4 · PRAWDZIWE ZADANIE CKE

Matura maj 2026, zadanie 6

Teksty: Agnieszka Krzemińska, „Kamień, papier, chmura"; Olaf Szewczyk, „Biblioteka w kieszeni". Arkusz pobierzesz z naszej strony z arkuszami: akademiapolskiego.edu.pl/arkusze (sekcja „Matura z polskiego maj 2026").

Polecenie. Na podstawie obu tekstów napisz notatkę syntetyzującą na temat: **tradycyjne a cyfrowe sposoby przechowywania informacji**. Twoja wypowiedź powinna liczyć 60–90 wyrazów. Uwaga: w ocenie wypowiedzi będzie brana pod uwagę poprawność językowa, ortograficzna i interpunkcyjna.

Polecenie przepisane z arkusza CKE. Najpierw przeczytaj teksty w arkuszu i wypełnij kartę planowania.

PUNKT WSPÓLNY

Temat obu tekstów

O czym pisze każdy z autorów? Nazwij problem ogólnie, jednym zdaniem.

TEKST 1

Stanowisko autora

Co autor sądzi o temacie notatki? Zaprezentuj jego tezę, nie przykłady.

TEKST 2

Stanowisko autora

Co autor sądzi o temacie notatki? Zaprezentuj jego tezę, nie przykłady.

ZESTAWIENIE

Co łączy, co dzieli?

Wpisz co najmniej jeden punkt wspólny albo rozbieżny.

Liczba wyrazów: _____

ĆWICZENIE 4 · KLUCZ WEDŁUG ZASAD OCENIANIA CKE

Co musiało się znaleźć w notatce

TEKST 1

stanowisko

Powinno się sięgać po tradycyjne sposoby przechowywania informacji ze względu na korzyści, których nie zapewniają nośniki cyfrowe.

TEKST 2

stanowisko

Cyfrowe sposoby przechowywania informacji są lepsze od tradycyjnych.

ZESTAWIENIE

punkty wspólne, np.

- potrzeba utrwalania informacji jako przyczyna powstania nośników informacji
- nieuchronność korzystania z cyfrowych nośników informacji
- związek rozwoju sposobów przechowywania informacji z postępem cywilizacyjnym

ZESTAWIENIE

punkty rozbieżne, np.

- tekst 1.: tradycyjne nośniki informacji mają zalety, których nośniki cyfrowe są pozbawione; tekst 2.: tradycyjne nośniki mają wady, których cyfrowe są pozbawione
- tekst 1.: używanie nośników cyfrowych wiąże się z ograniczeniami; tekst 2.: daje większe możliwości

Uwaga egzaminatorów

„Wymienienie wyłącznie wad i zalet nośników tradycyjnych i cyfrowych albo wskazanie, które z nich mają więcej wad lub zalet, nie stanowi przedstawienia stanowiska autora danego tekstu."

Przykładowa odpowiedź oceniona przez CKE na 3 punkty za treść

Autorzy oceniają wartość powstania tradycyjnych i cyfrowych sposobów przechowywania informacji jako odpowiedzi na potrzebę utrwalania wiedzy. Agnieszka Krzemińska uważa, że powinniśmy korzystać z tradycyjnych nośników informacji, ponieważ elektroniczne są mniej trwałe i bardziej zawodne niż tradycyjny papier, który jest łatwiejszy w użyciu. Podkreśla ona jednak, że korzystanie z nośników cyfrowych jest nieuniknione. Z kolei Olaf Szewczyk opowiada się za cyfrowymi sposobami przechowywania danych. Nie mają one takich ograniczeń jak tradycyjne, tj. np. mniejsza pojemność i nietrwałość.

76 wyrazów według CKE

Stanowiska, punkty wspólne i rozbieżne oraz przykładową odpowiedź cytujemy z zasad oceniania CKE (maj 2026). Wystarczy jeden trafny punkt wspólny albo rozbieżny, nie wszystkie.

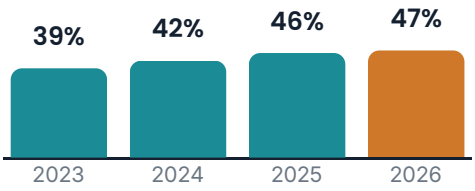
Porównaj ze swoją notatką

Zaznacz w swojej notatce cztery elementy, o których wspomniano na stronie trzeciej w tym pliku. Jeśli brakuje Ci zdania zestawiającego stanowiska, to właśnie tam najczęściej uciekają punkty: notatka z samymi stanowiskami dostaje najwyżej 1 punkt za treść.

NA PODSTAWIE SPRAWOZDAŃ CKE

To właśnie tu maturzyści tracą punkty!

Notatka co roku wychodzi lepiej, ale wciąż ponad połowa punktów przepada. Tak wyglądał średni wynik za to zadanie w maju (według sprawozdań CKE):

Błąd	Jak go uniknąć
Brak zestawienia stanowisk	Bez zestawienia stanowisk notatka dostaje najwyżej 1 punkt za treść. W 2026 r. egzaminatorzy obniżali ocenę także wtedy, gdy były same różnice bez punktów wspólnych. Najbezpieczniej wskaż jedno i drugie.
Notatka nie na zadany temat	W 2023 r. wielu zdających pisało o „turystyce" zamiast o „skutkach masowej turystyki". Notatka, która nie dotyczy bezpośrednio tematu wskazanego w poleceniu, może dostać 0 punktów. Temat z polecenia przepisz nad każdym z tekstów.
Streszczenie zamiast notatki	Streszczenie oddaje przebieg tekstu, a notatka tylko stanowisko autora wobec tematu. Pomiń wszystko, co tematu nie dotyczy.
Zły poziom uogólnienia	Zamiast przykładów, dygresji i szczegółów napisz tezę. Uwaga: jeśli pierwsze i ostatnie zdanie mówią to samo, CKE też uznaje uogólnienie za zaburzone.
Uproszczenie albo przekręcenie stanowiska	Jeśli autor widzi plusy i minusy, nie pisz, że widzi tylko plusy. Wady i zalety to jeszcze nie stanowisko: napisz, za czym autor się opowiada.
Własne refleksje zamiast poglądów autorów	Notatka musi referować teksty. Twoje przemyślenia o temacie nie dają punktów i mogą sprawić, że odpowiedź nie będzie notatką.
Poza limitem 60–90 wyrazów	Tracisz punkt za treść. Jeśli notatka miała 1 punkt, spada do zera, a wtedy przepada też punkt za poprawność.
Trzy błędy językowe	Jeśli popełnisz więcej niż dwa błędy językowe, dostajesz 0 punktów za poprawność językową.

Pytania, które zadaje sobie egzaminator

Czy notatka przedstawia stanowisko każdego autora wobec tematu? Czy nie ma w niej zbędnych szczegółów, dygresji, przykładów i powtórzeń? Czy w notatce zestawiono stanowiska obu autorów? Czy notatka jest logiczną całością? Czy ma 60–90 wyrazów? Zadaj je sobie, zanim oddasz arkusz.

Źródła: sprawozdania CKE z egzaminu maturalnego z języka polskiego za lata 2023–2026; zasady oceniania CKE 2023–2026; materiał CKE „Notatka syntetyzująca" (2022). Pytania egzaminatora za materiałem CKE „Notatka syntetyzująca".

CO DALEJ

Plan treningu do maja

Notatki nie da się nauczyć na pamięć, ale da się ją wyćwiczyć. Na naszej stronie z arkuszami jest 12 prawdziwych notatek CKE z lat 2023–2026 (maj, czerwiec i sierpień). To jedna notatka co dwa tygodnie aż do matury.

Kiedy	Co robisz
Ten tydzień	Ćwiczenia 1 i 2 z tej karty. Porównaj swoje notatki z kluczem element po elemencie.
Kolejne 2 tygodnie	Ćwiczenia 3 i 4 (maj 2025 i maj 2026) na prawdziwych arkuszach.
17 grudnia 2026	Próbna matura CKE: notatka będzie w arkuszu z „Językiem polskim w użyciu".
Od stycznia do kwietnia	Jedna notatka z arkusza co 1–2 tygodnie, zawsze z kartą planowania i liczeniem wyrazów.
Ostatni tydzień kwietnia	Dwie notatki na czas, bez zaglądania do zwrotów.

Notatka to 4 punkty. Wypracowanie to 35.

W naszych kursach notatce poświęcamy osobną lekcję (1.4), a potem ćwiczymy ją na arkuszach razem z całą resztą matury: testem historycznoliterackim, wypracowaniem i ustną.

Matura Zdana
79 lekcji wideo (ponad 28 godzin), 66 testów, notatki PDF i lekcje o maturze ustnej. **Zobacz kurs →**

Matura PRO
97 lekcji i sprawdzanie wypracowań bez limitu według kryteriów CKE, z komentarzem w ciągu 14 dni. **Zobacz kurs →**

Pełny poradnik o notatce

Kryteria, metodę i przykłady opisaliśmy też w artykule akademiapolskiego.edu.pl/notatka-syntetyzujaca. Tam sprawdzisz swoją notatkę w liczniku wyrazów.

Zespół Akademii Polskiego. Tworzymy kursy maturalne z polskiego na poziomie podstawowym i rozszerzonym; przygotowało się z nami ponad 2000 kursantów. Materiał do użytku własnego.